

לקי

פרשת מסעי התשע"ד

איתא במדרש רבה פרשת מסעי, "כי אתם באים אל ארץ כנען, זהו שאמר הכתוב לא איש א-ל ויכזב, דבר אחר לא איש א-ל. (לא) איש, עושה לא-ל שיכזב. לא בן עמרם עשה אותו להנחם? הוא שהוא אומר הרף ממני ואשמידם, עמד בן עמרם ועשה אותו להתנחם. שנאמר, וינחם ה' על הרעה".

המדרש, מסביר כאן את עניין הנהגת האמת בעולם הזה. הלוא הקב"ה אמת!!! והוא מה שמצהיר בלעם, "לא איש א-ל ויכזב ובן אדם ויתנחם, **הוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה**". ועל כן, אומר הוא, שאין כאן מציאות שהקב"ה יחזור בו מדבריו. והוא, אשר אנתנו אומרים בברכות ההפטר, "אשר כל דבריו אמת וצדק, הא-ל הנאמן בכל דבריו". והנה ראינו, כי הקב"ה אשר הוא אמת, והנהגתו אמת!!! לכאורה שינה בכמה עניינים?

ובראשית יש לומר, כי האמת הנראית בעיני בשר בעולמנו שלנו, איננה מוחלטת. כי מה שהוא אמת הנראה לעיניים ונשמע לאזנים עכשיו, הרי בעוד כמה זמן יהיה לא אמת דהיינו שקר. הגע בעצמך וראה, מה שאנשי החכמה והדעת חשבו לפני כמה מאות שנים לאמת ברורה ומוחלטת, היום ייחשב כבדיחה!!! וכן מה שנראה חשוב ונכון היום לעשותו, מחר ייראה כדבר הכי לא חשוב ונכון.

וכל זאת בגלל היותנו נתונים תחת שלטון הבורא, אשר שָׁמְנו בעולם זה תחת ממשלת הזמן והמקום. ושתי מגבלות אלו, יוצרות את האפשרות לשינוי, המביא בסופו של דבר גם לשקר. והרבה פעמים, מצווה אותנו התורה להתנהג בעולם זה כפי דרכו. והוא אשר המלך המשורר אומר בתהלים, "עם נְכַר תִּתְּבַרַר וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְּפַתֵּל". וכן תוכחת מגולה על עניין גדליה בן אחיקם, המובאת בפסיקתא זוטרתא במדבר פרשת שלח לך (הנקרא גם לקח טוב) "בוא וראה, כמה כח

לשון הרע!!! ומה מרגלים שלא דברו אלא על העצים ועל האבנים, כך המספר לשון הרע על חברו על אחת כמה וכמה. ואסור לקבלו!!! אבל ראוי לו לחוש בדבר, שאם אמר פלוני מבקש להרגך, ראוי לחוש בדבר. ראיה ממעשה גדליה בן אחיקם". שהרי לכאורה, גדליה בן אחיקם הלך לפי האמת. ושלל עניין של לשון הרע. והאמין בישמעאל בן נתניה, והרי לך, שהיה לו לחוש לעניין זה. ולא ללכת כעיוור על הנראה כאמת שלא לקבל לשון הרע. ובאמת גמ' מפורשת ביבמות דף סה: "ואמר ר' אילעא משום רבי אלעזר בר' שמעון: מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר: אביך צוה וגו' כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו'. ר' נתן אומר: מצוה, שנאמר: ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני וגו'. דבי רבי ישמעאל תנא: גדול השלום, שאף הקדוש ברוך הוא שינה בו, דמעיקרא כתיב: ואדוני זקן, ולבסוף כתיב: ואני זקנתי".

ובמדרש רבה פרשת אמור פרשה כו', "ויעש ה' לו כאשר דבר בידי ויקרע ה' את הממלכה מידך ויתנה לרעך לדוד" אמר לו, כשהיית עמי (בעולם הזה כי שאול העלה את שמואל באוב). אמרת לי לרעך הטוב ממך, ועכשיו אתה אומר לי לרעך? ועונה לו שמואל, כשהיית אתך הייתי בעולם השקר והייתי ירא ממך שלא תהרגני, הייתי אומר לך מילים של שקר, כעת שאני יושב בעולם האמת אין אתה שומע ממני אלא אמת שאיני ירא ממך.

הרי לך, צדיקים אשר התנהגו בדרך השקר לכאורה וכך היה צריך לנהוג.

ולא זאת, אלא גם הקב"ה משנה בהנהגה שלו עם בריותיו. שהגמ' בפסחים ק"ח. אומרת "הודו לה' כי טוב, הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו, עשיר בשורו, ואת עני בשיו, יתום בביצתו, אלמנה בתרנגולתה". הרי לך, שאין העונש במידה שווה אלא מותאם ומשונה כפי המקבל.

וכאן נשאלת השאלה, היכן היא ההנהגה של האמת המוחלטת? והתשובה היא כי האמת המוחלטת בעולמנו אנו, היא ההתמדה והדבקות למרות כל השינויים. כי שפת אמת תיכון לעד. וזוהי התכונה של האמת, שהיא נכונה לעד וללא הפסק. ובעולם משתנה זה שאנו חיים, הנה האמת היא אחת, אך בחיצוניותה לובשת צורות שונות.

וכדי להסביר, הנה יש מצווה בתורה המזהירה "ועשית מעקה לגגך". ולכאורה הוא אך ורק בגג ואך ורק במעקה. אבל לא היא, אלא כל הסרת מכשול בתחומך ייקרא ועשית מעקה לגגך. וגם מי שמכסה בור בחצרו, קיים מצווה זו. וכך ר' נתן אומר בכתובות דף מא: "דתניא, ר' נתן אומר: מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ולא יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו? שנאמר: ולא תשים דמים בביתך" הרי לך שלבישת צורה של המצווה, ממעקה לכלב. והיא היא אותה אחת. והנה מי שיאמר שרק מעקה ורק בגג הוא קיום המצווה, הרי הוא טועה ומשקר!!!

ולכן, לבישת צורה אחרת ופשיטתה אינה שקר, אלא פעמים אמת והאמת היא הוצאת העיקר והכוונה, בכל לבוש שמתלבש בה בעולם הזה.

ופעמים השקר ממש הוא האמת. וכיצד? הרי לך מה שאמרו בית הלל בכתובות דף טז: "תנו רבנן: כיצד מרקדין לפני הכלה? בית שמאי אומרים, כלה כמות שהיא. ובית הלל אומרים, כלה נאה וחסודה. אמרו להן בית שמאי לבית הלל, הרי שהיתה חגרת או סומא, אומרים לה, כלה נאה וחסודה?! והתורה אמרה: מדבר שקר תרחק!!! אמרו להם בית הלל לבית שמאי, לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק, ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו? הוי אומר: ישבחנו בעיניו, מכאן אמרו חכמים: לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות". והנה הלכה כבית הלל, וצריך (לכאורה) לשקר ולומר כלה נאה וחסודה, כי האמת שצריך לעשות את השלום ביניהם. לפיכך גם שינוי המילים כאן הוא האמת. ואם יבוא חכם בעיניו ויאמר, כלה זו חגרת או סומא, הרי עשה כאן שקר ודבר רע, כי האמת היא, שזה הזמן לשבח וגם אם זה בדרך של שקר.

ועל כן, האמת היא שצריך לקיים את התורה בעולמנו זה על פי הדרך אשר טבע הקב"ה בטבע. וההנהגה שלנו, היא גורמת את השינוי גם בעליונים.

שהרי הקב"ה אומר למשה, הרף ממני ואשמידם. ומשה רבנו משנה את הגזרה בתפילה!!!.

והמדרש אומר, **לא איש** הוא זה אשר גרם לא-ל, לכזב. דהיינו לשנות את ההנהגה אשר אמר לעשות. והנה ידוע מה שאמרו חז"ל באיכה רבה, "רבי יהודה בשם רבי יוסי אומר אין לך דור ודור שאינו נוטל מחטאו של עגל". כי אמרו חז"ל, אוהבו נפרע ממנו מעט מעט. והאומר שהקב"ה וותרן יותר בני מעיו. אלא שלא וויתר, רק פרע להם בתשלומים מעטים. וגובה כל החוב בצורה שיכולים לעמוד בה, דהיינו על פי השינוי של העולם. ומה שגרם לזה, הוא דווקא משה רבינו שנקרא **לא איש**. פירוש, כל מילת **איש** שבמקרא לשון חשיבות הוא, כמו שמצינו הרבה פעמים "ויהי איש אחד.. **והאיש משה...**". וכאשר משה רבנו, העניו מכל האדם, מחשיב עצמו לכלום ולאין. שהנה הקב"ה אומר לו "**הרף ממני**", ומשה מבין שהוא יכול לעצור את הגזרה דווקא מפאת צידקותו, אבל הוא אינו מחשיב עצמו לכלום, ואומר "**זכור לאברהם ליצחק ולישראל..**". והוא לכשעצמו לכאורה כלום, הרי דווקא מידה זו גורמת את השינוי בגזירה, שכן הוא שעל פי האמת לא נגזרה הגזרה לאדם שהוא עניו כזה. שהגמ' בר"ה יז. אומרת, לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו, למי שמשים עצמו כשיריים, ועניין שיריים הוא המיותר והלא נחוץ, ואם מרגיש עצמו כך, כמיותר ולא נחוץ, הרי ראוי מן הדין והאמת, שבשבילו תשתנה האמת.

ייתן לנו ה' ענווה אמתית ונזכה לשום עצמו כשיריים באמת ולעבדו בלבב שלם ויושיע עמו מיד הקמים עליהם לרעה. ויעטר חיילנו בעטרת נצחון אכ"ר

שבת שלום

יוסף בן דוד